

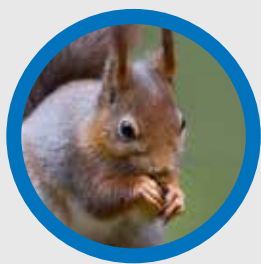
DJURENS VÄRLD

Nr 4 2022 Svenska Djurskyddsföreningens medlemstidning

Ansvarsfullt liv
för ledarhunden

Tomma burar
nu inom räckhåll

Förbjud fyrverkerier
SDF startar kampanj

Ekoxe

Europas största skalbagge flyger i skymningen. Med flera centimeter långa, förgrenade käkar är den vuxna hanen lätt att känna igen och finns i södra Sverige från Skåne upp till Mälardalen. Särskilt bra trivs den i området runt Blekinge.

Från att ha klassats som nära hotad i Sverige 2005, bedöms nu ekoxen som livskraftig och populationen stadig, enligt Artdatabankens rödlista. I sydöstra Sverige, med fokus på Blekinge men även Östergötland och Öland, finns de flesta individer av denna värmekrävande art. Ofta hittar man de fridlysta skalbaggar i sydsluttningar, gärna i glesa och soliga trädbevuxna hagmarker.

Larvutvecklingen är lång och kan sträcka över fem år. Den sker i underjorden av olika lövträd, framför allt ek där larverna gnager på döda rotdeklar. Gamla stubbar kan bli helt uppättna under markytan av larvernas gnagande. I en hönsägstor kokong sker sedan förpuppningen. När skalbaggen väl är fullt utvecklad påträffas de under sommarmånaderna från maj till augusti med en topp kring mitten av juni. Som fullvuxen livnär den sig på sav från gamla

ekar. Hanarna lever i ett par veckor och dör efter parningen, medan honorna dör efter äggläggningen i augusti. Ett naturligt hot mot ekoxen som art utgörs av vildsvin, som gärna äter larverna.

Det karaktäristiska utseendet, framför allt hos större hanar, gör dem omöjliga att förväxla med andra arter. De långa käkarna, som bland annat används vid parningen för att konkurrera ut andra hanar, gör att kroppslängden hos en välutvecklad hane kan bli cirka åtta centimeter. Kroppen är hos honorna enfärgat mörkbrun till svart, hos hanen är täckvingar och käkar ljus brunröda. Iögonfallande är också de långa och kraftfulla benen, särskilt hos stora hanar. ■

Fakta ekoxe (*Lucanus cervus*)

Ordning:	Skalbaggar
Familj:	Ekoxbaggar
Kroppslängd:	Hanen ca 8 cm, honan ca 4 cm.
Föda:	Sav från gamla ekar.
Livslängd:	Hanen ett par veckor, honan något längre.

Innehåll

- 04 Aktuellt på djurskyddsfronten
- 06 Reportage – Ledarhundar
- 10 Kampanj – Stoppa fyrverkerier
- 12 Reportage – Tomma burar
- 15 SDF tipsar – Lys upp hästen
- 16 Gåvotack
- 18 Barnens sida – Minilopkaniner
- 19 Korsord
- 20 På spaning i naturen – Ekorre

Bli medlem

Ett medlemskap i Svenska Djurskyddsföreningen innebär att du är en röst för djuren.

Medlemsavgift för 2022: 200 kronor.

Ungdom t.o.m. 18 år: 100 kronor.

Årsbetalande juridisk person: 1 500 kronor.

Stödjande medlem: 100 kronor.

**Betalning sker till plusgirokonto 55 99 85-7
märk betalningen med namn och adress.**

Djurens Värld nr 4 2022
Medlemstidning för Svenska Djurskyddsföreningen. Utkommer med fyra nummer per år.

Ansvarig utgivare
Lillemor Wodmar

Redaktör
Louise Cederlöf

Formgivning
Stjärntryck, Stockholm

E-post
djurensvarld@djurskydd.org

Kommunikationsstrategi
JCW Hållbar Kommunikation

Redaktionskommitté
Louise Cederlöf
Maria Lönn
Lillemor Wodmar

Tryckeri
Stjärntryck, Stockholm

ISSN
0291-1545

Omslagsfoto
Mostphotos

Foto
Mostphotos om inget annat anges.

Djurens Värld trycks på miljövänligt papper.

Kontakta Svenska Djurskyddsföreningen
Besöksadress:
Sandsborgsvägen 55,
122 33 Enskede

Expeditionstid, måndag–torsdag: 09.00-15.00.
Lunchstängt: 11.30-12.30.
Expeditionstid, fredag: 09.00-13.00.

Telefon: 08-783 03 68
Hemsida: www.djurskydd.org
E-post: info@djurskydd.org

Djur i människans tjänst

Genom historien har djuren varit en ovärderlig tillgång för människan. Vårt hållande och användande av djur kommer dock med skyldigheter, eller som Bamse säger: Är man stark måste man vara snäll. Vår skyldighet, både moraliskt och juridiskt, ligger i att se till att djuren som vi nyttjar har det bra. Det är själva definitionen av djurskydd. Men gör vi det?

Framsteg görs definitivt. Mycket har blivit bättre i takt med att vår kunskap om djuren som biologiska varelser går framåt. Men det går långsamt. Reformen tar tid. Det blir tydligt när man hör professor emeritus Bo Algers berätta om det mödosamma arbetet att få ut lantbruksdjuren ur burarna: ”Jag har arbetat länge med djurvälstånd både nationellt och internationellt och vet att man måste vara utrustad med ett enormt tålamod. Ofta är det ett steg fram och två tillbaka”, säger Bo Algers på sidan 12. Där kan du läsa om vägen mot tomma burar, genom den framgångsrika kampanjen End the Cage Age som – om allt går i läs – kommer att förändra livet för runt 300 miljoner lantbruksdjur. En kampanj som Svenska Djurskyddsföreningen stod bakom och var med och drev.

Några djur som verkligen agerar i människans tjänst är ledarhundarna. Genom att låna ut sina ögon gör de en fantastisk insats för sin synskadade husse eller matte; genom kollektivtrafikens vindlande gångar, över starkt trafikerade övergångsställen och upp på arbetsplatsens korridorer och mötesrum, bidrar de till ett bättre liv för den som inte ser. Möt labradoren Pax och hans matte på sidan 6, där matte bland annat påpekar hur viktigt det är att ledarhunden också måste få vara ledig. ”Ibland måste den bara få vara hund”.

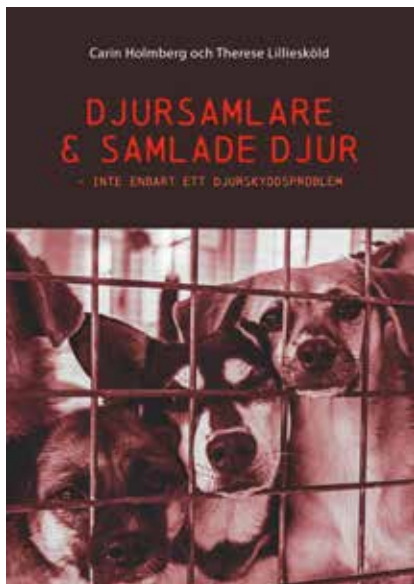
Och snart smäller det. För många människor är infirandet av det nya året en festlig högtid, men firandet förvandlas ofta snabbt till en mardröm för ett stort antal djur. Både tama och vilda. SDF har inlett ett samarbete med Riksföreningen Stoppa fyrverkerier för privatpersoner för att få till stånd just det, att det inte ska vara tillåtet att köpa och använda fyrverkerier för privatpersoner. Priset är högt, inte bara för djuren. Såväl människor som miljö tar stryk. Därför vill vi slå ett slag för ett snällare firande i år. Det finns alternativ. Läs om det och vårt samarbete på sidan 10. ■

God Jul & Gott Nytt År!

Louise Cederlöf
Redaktör Djurens Värld

Recension Bok

Djursamlare & samlade djur
– inte enbart ett djurskyddsproblem
Författare: Carin Holmberg
och Therese Lilliesköld
Se Sambandet, 2022

Djursamlande är ett outforskat område som är utbrett i hela Sverige. Det är ett stort problem som myn-

digheterna inte har kontroll över, varken samlarnas psykiska lidande eller djuren som utsätts för vanvård och trauma.

Med förhoppning om förändring kartlägger Holmberg och Lilliesköld den forskning som finns och redovisar sin pilotstudie med enkäter, intervjuer och psykologiska aspekter:

de ansvariga myndigheterna har bristande rutiner, tid och resurser. Patientgruppen är inte kliniskt definierad. Att vården och myndigheterna saknar riktlinjer och därmed åtgärder och behandling för såväl samlarna som djuren blir en förklaringsmodell. Kunskapsluckorna är stora inom myndigheter som länsstyrelser, Socialstyrelsen och Jordbruksverket såväl som socialtjänst, psykiatri och Hyresgästförening. Det finns inte heller någon fungerande samverkan mellan instanserna.

De vanligaste djuren som samlas är katter men även hundar, hästar och exotiska djur. Men rapporten visar att föreställningen om en

”crazy cat lady” som djursamlare är fel. Problemet finns representerat hos både män och kvinnor, ensamstående och par, i alla åldrar. Samlandet tar sig dock olika uttryck och det finns skillnader mellan personer som samlar på djur.

Boken är intressant och belyser problemet ur flera perspektiv, djursamlandet är ett samhällsproblem, inte enbart ett djurskyddsproblem. Men den lämnar också många frågor: Varför finns det inte tillräckligt mycket svensk forskning om patologiskt djursamlande och om det trauma som de samlade djuren upplever? Vad händer med djur som lever med kronisk stress, beteendeproblem, rädslor och ångest?

Fenomenet med djursamlare är komplext. Det är tydligt att det behövs mer forskning för att komma åt problemet och sätta in nödvändiga insatser. Det gäller både myndigheternas arbete, behandlingsåtgärder för det psykiska lidandet och djurskyddsproblematiken. Förhoppningsvis kan den här rapporten vara ett första steg i arbetet. ■

Text: Anna Broström

SDF öppnar 90-konto

För att göra det lättare för fler att engagera sig i verksamheten öppnar Svenska Djurskyddsföreningen nu ett 90-konto hos Svensk Insamlingskontroll. 90-kontot fungerar som en garanti för att insamlade medel till föreningen går till rätt saker - det vill säga djuren.

En del av SDFs arbete är att skänka ekonomiska medel till utvalda forskningsprojekt och initiativ som bidrar till djurs välfärd. Detta finansieras främst genom donationer från privatpersoner, i form av gåvor och testamenter. Genom att ansluta sig till Svensk Insamlingskontroll och 90-konto är förhoppningen att satsningen ska locka fler att bidra.

– Vi förväntar oss inte att 90-kontot ska öka våra intäkter, men förhoppningsvis kan det bidra till att vi får möjlighet att arbeta långsiktigt på ett annat sätt än vi kan göra idag när donationerna kommer stötvis. Men

framför allt är det en kvalitetsstämpel; att det är någon annan som granskar hur vår insamling kom till och inte bara våra medlemmar. Vi ser det som garanti på att det är en seriös förening som man kan lita på, säger Niklas Lundberg, kanslichef på SDF. ■

SDF i nytt samarbete för att motverka hundsmuggling

För att lättare kunna avgöra om en hund säljs av en seriös uppfödare eller av illegala hundsmugglare har sajten Hundnet.se startat. Med hjälp av bank-id och chipnummer kopplat till Jordbruksverket är förhoppningen att få stopp på en stor del av hundsmugglingen in till Sverige.

Hundköpare behöver enklare kunna avgöra om säljaren är seriös. Med Hundnet.se kan både säljare och köpare känna sig trygga.

Valparna som smugglas in föds upp under mycket svåra förhållanden och blir ofta allvarligt sjuka efter en tid, framför allt orsakat av den ogynnsamma uppväxtmiljön och av att inte ha fått nödvändiga vaccinationer. Om de upptäcks av Tullverket vid införsel slutar det ofta med avlivning, efter beslut från Jordbruksverket.

Svenska Djurskyddsföreningen har länge arbetat aktivt med att motverka illegal handel av hundar både inom Sverige och EU. I början av året inleddes samarbetet med den nylanserade handelsplattformen Hundnet.se som har infört ett legitimeringsystem med bank-id och chipnummer kopplat till Jordbruksverket.

Det innebär att hundköparna kan vara helt säkra på vem de köper sin nya familjemedlem av.

– Vi är en bättre anpassad plattform som vill utmana andra kända annonssajter när det kommer till att förmedla hundar. Målet med vår plattform är att hjälpa människor att på ett säkert sätt skaffa hund, där både säljare och köpare känner sig trygga. Viktigast av allt är dock att inte fler hundar ska fara illa, säger Annie Lidén som tillsammans med Anton Nilsson grundat Hundnet.se

Ett problem är att mindre uppfödare, till exempel av blandrashundar, sällan eller aldrig är medlemmar hos rasklubbar eller större organisationer. Det gör att man tvingas annonsera på plattformar där det är svårt att urskilja en smuggelhund från en seriös uppfödare. Blocket har numera infört krav på bank-id vid försäljning av djur men fortfarande finns andra annonssajter som inte har det kravet.

– Det här är en lysande idé som underlättar för seriösa hundköpare och försvårar för oseriösa säljare. Hundnet.se har gjort precis det som vi och andra djurskyddsorganisationer återkommande har bett de stora aktörerna att göra. Om man har köpt en hund som inom kort blir allvarligt sjuk och kanske måste avlivas, vill man naturligtvis ha kontakt med säljaren, säger Maria Lönn, generalsekreterare på Svenska Djurskyddsföreningen. ■

Replik från Polismyndigheten på insändare i Djurens Värld nr 3 2022: Djurskyddslagen gäller även för polisen

Polismyndigheten har att besluta i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrift 2019:5 vad gäller rehabilitering av statens vilt. Då vilt av dessa arter påträffas skadade eller sjuka kontaktas någon av länsstyrelsens godkända anläggningar för aktuell art. Detta görs oftast av personal vid Polismyndighetens olika regionledningscentraler. Inte sällan är det dock en anläggning som kontaktar Polismyndigheten för beslut. Efter dialog med anläggningen beslutas sedan vad som är bäst i det enskilda fallet. I vissa fall kan det exempelvis beslutas om längre transport om det innebär att överlevnadschansen bedöms öka med det. Ärendena beslutas således i fall till fall i samråd med godkänd anläggning. ■

Kenneth Kronberg, kriminalkommissarie och regionansvarig, Nationella viltolycksrådet, NVR/Stockholm/Gotland

Christina d'Otrante har avlidit

Den tidigare ordföranden i Svenska Kvinnors Djurskyddsförening, Christina d'Otrante har gått bort. Christina var vice ordförande och ordförande under åren 1985-2012 och satt dessutom i Svenska Djurskyddsföreningens styrelse under en tid. Hon var en sann djurvän och gjorde stora insatser för djuren, och Svenska Kvinnors Djurskyddsförening, som inte kommer att bli bortglömda. Christina d'Otrante blev 83 år och sörjs närmast av sina fyra barn.

Lillemor Wodmar, ordförande i SDF

 SVENSKA
DJURSKYDDSFÖRENINGEN
Stöd Svenska Djurskyddsföreningens arbete för djuren.

Swisha en gåva till 1230 960708

Märk gärna gåvan med ditt namn.

Viktigt att ledarhunden får vara ledig

I Sverige finns idag cirka 260 utbildade ledarhundar som hjälper synskadade i vardagen. De flesta är labradorer men även schäfer och storpuddel används i ledarhundsverksamheten som Synskadades Riksförbund ansvarar för. När hundarna är runt två år är dressyren klar och hundarna matchas ihop med passande sökande. Därefter väntar ett ansvarsfullt hundliv med många arbetsuppgifter.

Text & foto: Louise Cederlöf

Labradoren Pax och matte Elisabeth Ravstis möter upp i entrén vid Synskadades Riksförbund, SRF, i södra Stockholm. Pax är glad och viftar lätt på svansen men gör ingen ansats att komma fram och hälsa. Selen är på vilket betyder att han inte får hälsa på någon, varken människor eller andra hundar.

– Labradorer är ofta sociala och vill hälsa på allt och alla, vilket kan vara en utmaning. Men Pax fungerar väldigt bra, säger Elisabeth när vi går in i hissen och åker upp till hennes arbetsrum på SRFs kansli, där hon är chefshandläggare för ledarhundsverksamheten.

Tidigare har hon alltid haft schäfrar, men då väntetiden för en schäfer är lång fick det bli en labrador. Pax är nu fem år och kom till Elisabeth när han var drygt två år gammal. Han är hennes sjätte ledarhund, den första fick hon redan 1983.

Väl inne i arbetsrummet åker selen av och Pax kommer glatt fram och hälsar. Som om det fanns två versioner av honom: en arbetande och en ledig. Gränserna måste vara extremt tydliga för att det ska fungera. När selen är på galler förutom hälsandet, att det inte är tillåtet att kissa

eller bajsa, inte heller nosa i backen. Fokus måste ligga på ledarhundsföraren.

– Om man tillät dem att nosa i backen skulle det helt ta över, luktsinnet är så starkt hos hunden. Men sniffa i luften går bra.

SRF har idag ett myndighetsuppdrag för ledarhundsverksamheten. De köper in 40 färdigutbildade ledarhundar per år, just nu står cirka 30 personer i kö, som ofta kan ta ett år. Hundarna ägs formellt av SRF under hela tiden de tjänstgör som ledarhundar.

För att bli beviljad en ledarhund krävs att man har en grav synnedsättning (utan ledsyn), har fyllt 18 år och är bosatt i Sverige. Dessutom krävs att man har en stabil social situation och förmågan att ge hunden ”god omsorg och goda levnadsvillkor”.

– Det innebär bland annat att man förbinder sig att ta hunden till veterinären, som vi betalar. Men också att man inte lämnar den ensam mer än några timmar åt gången och inte flyttar runt för mycket, speciellt i början.

Elisabeth Ravstis understryker även vikten av att låta ledarhunden ”bara få vara hund” emellanåt. Att man ger den många chanser att göra det som är förbjudet när selen är på; springa lös eller gå i långlina, nosa på marken och liknande.

Hundarna lever sitt första år hos en fodervärd, därefter hamnar de på någon av de dressyrskolor som finns och som upphandlats av Myndigheten för delaktighet, MFD, att utbilda och leverera hundar till SRF. På skolorna bor hundarna i hundstallmiljö och tränas av en dressör.

Vissa dressörer jobbar hemifrån och då kan hunden få bo hemma hos denne. Vid dryga två års ålder genomgår hunden tillsammans med sin dressör, som då har helt mörklägda glasögon på sig, ett slutprov under flera timmar. Den ska då klara att väja för hinder, stanna vid

trappor, stanna vid kanten vid ett övergångsställe och på kommando söka upp trappor och övergångsstolpar. Hunden ska också klara att åka buss, tunnelbana och spårvagn tillsammans med sin nya synskadade matte eller husse, liksom kunna apportera.

– Väldigt många klarar slutprovet, men alla gör det inte. Då får man gå tillbaka till skolan och göra om testet, eller delar av det, ett par månader senare.

En hund som har problem med hundmöten eller helt enkelt inte har de nerver som krävs för att bli ledarhund,

upptäcks oftast tidigt i utbildningsskedet. Men ibland kan det bli fel även senare. Elisabeth berättar om Saga, schäfertiken hon hade innan Pax, som efter bara två år var tvungen att tas ur tjänst.

– Hennes nerver höll inte. Det var jättejobbigt att lämna bort henne men hon bor hos goda vänner nu och trivs där. Så jag kan fortfarande följa henne.

Att lämna bort eller omplacera sin ledarhund kan även bli aktuellt när hunden blir gammal. Tidigare fick man själv avgöra när det inte längre fungerade, numera finns en pensionsgräns vid 11-11,5 års ålder. När hunden är åtta år ska en hälsoundersökning göras hos veterinären för att se att inget har börjat svikta. Bortsett från nämnda Saga har Elisabeth Ravstis valt att behålla sina ledarhund- »

Det har skett en förändring i samhället, tycker Elisabeth Ravstis på Synskadades Riksförbund. Medvetenheten och kunskapen om ledarhundar har minskat. Nu kommer många fram och vill hälsa trots att selen är på och andra hundägare är inte alltid så bra på att hålla undan sin egen hund.

Den vanligaste ledarhunden är en labrador retriever men även schäfer och storpuddel används i Sverige.

Foto: Synskadades Riksförbund

» dar som sällskapshund i familjen när de inte längre klarat av arbetsuppgifterna.

I Elisabeths fall har hundarna skrivits över på hennes make, vilket är det vanliga om man lever tillsammans med någon. Det har då gjort det möjligt för henne att ta en ny ledarhund. Lever man däremot ensam kan man behålla sin hund, utan ledarhundsstatus och med eget ägaransvar, men man kan inte få en ny ledarhund så länge den gamla är i livet.

– Jag säger inte att det ena eller andra är fel, alla har olika förutsättningar, men personligen har jag svårt att lämna bort min hund. Jag är hundmänniska och älskar hundar, säger Elisabeth och berättar att det i familjen också finns en adopterad hund från Spanien.

På SRF jobbar ett antal ledarhundskonsulenter spridda över landet. De är bland annat med vid slutproven och gör hembesök av olika skäl. Det är ledarhundskonsulenter som åker ut till en person ifall det har kommit in klagomål och orosanmälningar. Det är ovanligt men det har hänt att hundar omhändertagits för att föraren inte klarat av att ta hand om den på ett bra sätt.

– Det händer dock väldigt sällan. När det kommer

in en orosanmälan ringer jag alltid upp vederbörande och informerar om anmälan, och så får personen ge sin förklaring till vad som har hänt. Det följs alltid upp av ett eller flera hembesök där man tittar på relationen mellan förare och hund, och hur hunden mår.

Det kan handla om att någon, exempelvis en granne, tycker att hunden får gå ut för sällan eller att ledarhundsföraren ryckt för hårt i kopplet. Elisabeth Ravstis berättar att hon träffat många som egentligen inte är ”hundmänniskor”, och där tanken på att ha hund alltid känts främmande. Men så har man blivit gravt synskadad eller kanske blind, och läget förändras.

– Oftast skapas väldigt starka känslor och band till den individ man får, även om man inte älskar alla hundar.

Skulle man av någon anledning inte utveckla de här starka banden kan det bli svårt. Man behöver vara ett team och hunden behöver känna att den är omtyckt och har en naturlig plats.

Slutligen, vad betyder ledarhunden för dig?

– Den innebär trygghet, frihet och självständighet, utan ledarhund blir man mycket mer beroende av sin omgivning. Men för mig är också hunden i sig jätteviktig. Jag kan inte tänka mig att vara utan hund, även om jag såg. ■

”

Man behöver vara ett team och hunden behöver känna att den är omtyckt och har en naturlig plats.

Runt 300 000 kronor kostar en färdigutbildad ledarhund. Föraren betalar ingenting, varken initialt eller för veterinärvård. Däremot får man stå för foder och andra förbrukningsvaror.

Foto: Synskadades Riksförbund

Översyn av ledarhundslagen

Just nu pågår en översyn av ledarhundslagen där myndighetsuppdraget föreslås ligga helt på Myndigheten för delaktighet istället för hos Synskadades Riksförbund. SRF är kritiska till det och hävdar att mycket kunskap kommer att gå förlorad.

Text: Louise Cederlöf

Två till tre timmar om dagen uppskattar Elisabeth Ravstis att en ledarhund i genomsnitt har selen på och arbetar. Detta kan dock skilja sig mellan olika ekipage.

– Vi finns idag med i hela processen och vi är rädda att den här kedjan kommer att brytas nu, att allt kommer att upphandlas till höger och vänster. Kompetensen och erfarenheten som finns här hos oss är unik, säger Elisabeth Ravstis.

Lena Lidfors, professor i etologi på Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, och en av författarna till rapporten ”Sociala tjänstehundar” från 2021, tycker att det bra att djurvälzfärden nu ses över men förstår SRFs oro.

– I statliga upphandlingar är det viktigt att ha en tydlig upphandling, och inte bara gå på det som är billigast och verkar mest praktiskt. Det är särskilt viktigt när man upphandlar djurtjänster, att man tänker på djurens välfärd.

För sociala tjänstehundar, som exempelvis vårdhundar och studiehundar, försöker man begränsa arbetstiden

till 30-45-minuterspass och inte ha så många pass per dag eller vecka. Motsvarande begränsning finns inte för ledarhundar, som räknas som civil tjänstehund.

– Vad jag känner till finns ingen föreskrift som reglerar hur mycket en ledarhund får jobba. Eftersom de är med sin ägare hela tiden är det så viktigt att de hundarna får vara lediga också. Från SLUs sida kommer vi gå igenom det förslag som nu finns och lämna ett yttrande på remissen, med fokus på djurvälärd.

Är det ett gott hundliv att vara ledarhund, anser du?

– De kan ha ett gott hundliv så till vida att de får vara mycket med sin ägare och inte lämnas ensamma så mycket. Men det kan också vara ett dåligt hundliv om ägaren inte är aktiv eller på annat sätt inte är bra. ■

Nu stoppar vi fyrverkerierna

– för djurens skull

Fyrverkerier orsakar mycket lidande för både tama och vilda djur. Djurägare vittnar om psykisk stress, fysiska skador och trauma som följd hos djuren. Även dödsfall inträffar. Enligt flera opinionsundersökningar vill minst sex av tio svenskar begränsa försäljningen av fyrverkerier till privatpersoner. Därför inleder nu Svenska Djurskyddsföreningen en kampanj tillsammans med Riksföreningen Stoppa fyrverkerier för privatpersoner i Sverige.

Text: Louise Cederlöf

Panikslagna hundar som måste drogas ner, hundar som rymmer och är borta i dagar och kanske aldrig hittar hem. Katter som stresskissar inne och klöser på dörrar och väggar. Hästar som gör pinnved av boxar och rymmer från sina hagar i vild panik, ofta med allvarliga skador eller död som följd. Dräktiga kor som kastar (förlorar) sina kalvar i stress. Harar och fåglar som hittas döda i naturen på nyårsdagen.

Vittnesmålen om vad fyrverkerier gör med djur - både tama och vilda - är sorgliga, och de är många. Den som någon gång har haft en skotträdd hund vet hur svårt det är att fira nyårsafton på ett normalt sätt. Dessutom

är företeelsen inte isolerad bara till 31 december. I regel börjar smällandet flera veckor innan och pågår en bit in i januari, men även under andra högtider, som Valborgsmässoafton.

Riksföreningen Stoppa fyrverkerier för privatpersoner startade för fem år sedan och har idag 18 000 följare i facebookgruppen. Hela tiden strömmar nya medlemmar till och sedan i våras är även en förening bildad. Just nu samlar man in berättelser och erfarenheter från följarna på Facebook. En kvinna berättar där hur hennes fyra hästar i panik rymde från hagen en nyårsnatt för några år sedan. De sprang i flera kilometer och tog sig till slut

upp på en tågräls. Samtliga hästar dog när de blev påkörda av ett godståg. ”En häst var så söndertrasad att vi fick identifiera honom på en del av mulen där han hade en vit fläck”, skriver kvinnan.

– Berättelserna stärker tesen om att det här inte bara är ett problem för hundar, det finns enormt många andra djur och även människor som mår mycket dåligt av fyrverkerier, säger ordföranden Rasmus Palmqvist som hoppas att föreningen ska bli en paraplyorganisation för alla som motsätter sig försäljning av fyrverkerier till privatpersoner, oavsett orsak och ingång i frågan.

Djurägarnas upplevelser har också stöd i forskningen. I studien ”Fyrverkerier och dess påverkan på den domesticerade hunden – Hur påverkas hundens välfärd (Amanda Höglin, SLU 2018),) framgår att fyrverkeriernas många stimuli – det är inte bara ljudet som skrämmer utan även det kraftiga ljuset och lukten av krut – har en negativ påverkan på många hundars hälsa och välfärd. Det kan bland annat ses i form av förhöjda kortisolnivåer och ökad hjärtfrekvens, liksom skakningar, vokalisering och destruktivitet.

Samarbetet med SDF inleds med en kampanj som går av stapeln i december 2022. Den kommer att pågå löpande över tid och omfatta material på sociala medier med bland annat filmer, annonser och berättelser från djurägare, liksom en namninsamling. På sikt är även målet att anordna ett riksdagsseminarium, manifestationer och framtagande av en faktabaserad skrivelse. Det gemensamma målet är att verka för ett nationellt förbud för försäljning av fyrverkerier till privatpersoner, samt ett förbud för privatpersoner att använda fyrverkeriprodukter.

– Att det fortfarande är relativt fritt att använda fyrverkerier är för mig en gåta. Den kortsiktiga glädjen det ger några få måste vägas mot alla de konsekvenser fyrverkerier för med sig; lidande djur, traumatiserade människor och enorma mängder av miljögifter i naturen. Det här är en viktig fråga för SDF och jag är väldigt glad över att vi gör gemensam sak med föreningen Stoppa fyrverkerier för privatpersoner. Att få igenom ändringar i lagstiftningen tar tid och vi räknar med att det här blir ett maratonlopp. Därför känns det extra bra att vi slår oss samman och vi välkomnar alla att visa sitt stöd för kampanjen. Tillsammans blir vi en stark och uthållig röst, säger SDFs generalsekreterare Maria Lönn.

Från politiskt håll finns enskilda riksdagsledamöter i S, C och M som engagerar sig i frågan men som parti är det bara Miljöpartiet som vill att försäljning av fyrverkerier till privatpersoner ska förbjudas. Vänsterpartiet vill se en översyn av lagstiftningen i syfte att skärpa regleringen medan övriga partier tycker att de restriktioner som redan finns och har införts på senare tid, är tillräckliga (se faktaruta). De tycker också att det är bra att kommuner kan

fatta egna lokala beslut i frågan. Detta framkom i SDFs utfrågning av riksdagspartierna inför valet 2022.

Men hur väl speglar partiernas ståndpunkt vad medborgarna tycker? Inte särskilt, visar det sig. I försäkringsbolaget Ifs senaste opinionsundersökning, från 2020, vill sex av tio tillfrågade att nyårsraketer ska förbjudas helt. Och i en undersökning gjord av Novus/Djurens Rätt från 2017 vill sju av tio begränsa försäljningen av fyrverkerier till privatpersoner.

– Det är märkligt att bara ett parti har tagit ställning mot detta, jag tror de andra underskattar kraften i frågan. Den berör många hundratusen personer och deras djur. Vi är inte ute efter ett totalförbud, det finns det inte stöd för i opinionen. Men privatpersoner borde inte tillåtas göra något som har en så negativ inverkan på djur, människor och miljö. Det känns gammalmodigt och unket att det får fortsätta, inte minst när det finns så fina och bra alternativ som exempelvis drönar- och ljusshower, säger Rasmus Palmqvist. ■

Fakta

Sedan 2000 har en rad restriktioner kring smällare och fyrverkerier införts i Sverige. Smällare är numera helt förbjudet och de allra största fyrverkeripjäserna, så kallade fyratumsbomber, får sedan 2009 inte säljas till privatpersoner. Även tyngre raketer är förbjudna och vill man idag skjuta raket på styrpinne krävs sedan några år tillbaka tillstånd av polisen. Men fortfarande är mindre fyrverkerier och fyrverkeritårtor tillåtna att avfyra, utan tillstånd. Många kommuner har dock valt att gå längre: 153 av Sveriges 290 kommuner har idag infört begränsningar av fyrverkerier för privatpersoner.

Cirka 300 miljoner djur inom livsmedelsindustrin kommer att påverkas av EU-kommissionens beslut om att fasa ut burarna. Förutom värphöns rör det även grisar, kalvar, kaniner, gäss och ankor. Senast vid utgången 2023 ska ett lagförslag presenteras men än återstår mycket arbete och förhandlingar.

Vägen mot tomma burar

End the Cage Age är namnet på den framgångsrika kampanjen som ledde till det historiska beslutet att befria EUs alla lantbruksdjur från burarna. Det har också blivit ett kvitto på att medborgarinitiativ är en kraft att räkna med och att saker går att förändra. Men vad innebär det för djuren och när är burarna borta?

Text: Louise Cederlöf

Djur i bur är en laddad fråga som ofta talar till människor på ett känslomässigt plan; många tycker att det intuitivt känns fel baserat på ett slags allmän lekmanakunskap om djur, eller sunt förnuft om man så vill. Men vad säger då forskningen? Mår djur alltid dåligt av att hållas i bur?

– Det finns inga motsättningar mellan vad vetenskapen säger och hur människor spontant och känslomässigt reagerar. Forskningen och kunskapen stödjer uppfattningen att det är dåligt med djur i bur, säger Bo Algers, professor emeritus i husdjurshygien vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

I Sverige handlar det framför allt om att de sista värphönsen som fortfarande sitter i så kallade inredda burar, cirka 300 000 hönor, kommer att släppas ut och hållas i frigående system. Inom EU handlar det om en mängd andra djurslag där runt 300 miljoner individer fortfarande står i burar eller system som kraftigt begränsar rörelsefriheten. Bland annat digivande och födande suggor, kalvar, värphöns, kaniner, gäss och ankor.

End the Cage Age initierades av Compassion in World Farming, där Bo Algers var en av rådgivarna till underlaget som togs fram. 170 djurskyddsorganisationer, däribland SDF, runt om i Europa slöt upp bakom kampanjen som samlade över 1,4 miljoner underskrifter från ett stort antal länder. Den 30 juni 2021 fattade EU-kommissionen det historiska beslutet om att fasa ut burarna för alla lantbruksdjur inom EU, detta efter att en överväldigande majoritet i parlamentet, 558 mot 37, röstade för förslaget. Senast vid utgången 2023 ska ett lagförslag presenteras. Vid ett seminarium i EU-parlamentet inför omröstningen var Bo Algers inbjuden som talare.

– Det var väldigt speciellt. Jag har arbetat länge med djurvälstånd både nationellt och internationellt och vet att

man måste vara utrustad med ett enormt tålamod. Ofta är det ett steg fram och två tillbaka. Men den här gången var alla positiva, ett 50-tal parlamentariker begärde ordet efteråt och de allra flesta var positiva, inklusive kommissionärerna för jordbruk och hälsoskydd där djurskydd ingår. Jag fick nypa mig i armen, för jag trodde inte mina öron.

Att kampanjen blev så framgångsrik tror Bo Algers beror på två saker: dels att den samlade så många underskrifter, från olika länder. För att en kampanj ska bli godkänd som medborgarinitiativ och tas upp av EU krävs minst en miljon namnunderskrifter från minst sju medlemsländer. Att över 1,4 miljoner skrev på från i stort sett samtliga EUs medlemsländer, vägde således tungt. Det andra är att initiativet var väl underbyggt.

– Det var mycket välformulerat och genomarbetat, vilket gjorde att det också i sak var tungt och starkt.

Just nu jobbar ett antal arbetsgrupper med att ta fram detaljförslag utifrån initiativet och beslutet från kommissionen. Lagförslaget ska som sagt läggas fram nästa år men när burarna kommer vara tomma återstår att se. 2027 är ett år som har förts fram men Bo Algers är tveksam.

– Det kommer nog bli olika utfasningsperioder för olika bitar. För även om yttrandet till kommissionen var väldigt konstruktivt står vi nu inför situationen att allt ska konkretiseras och mycket kommer behöva förhandlas. Olika intressen står mot varandra och framför allt på grissidan finns starka motkrafter, det räcker med att gå till Danmark där beslutet kommer innebära stora förändringar för hur man får hålla suggor. Där kan det bli en fajt.

När det gäller kalvar och fjäderfå tror inte Bo Algers på något större, organiserat motstånd. Många länder har redan helt skrotat burarna för värphöns, som exempelvis Nederländerna, Luxembourg och Schweiz. Men här finns »

» regionala skillnader; kalvuppfödningen i Sverige kommer troligtvis inte påverkas nämnvärt, medan kaninuppfödningen i södra Europa står inför stora förändringar.

Vad innebär då ett burförbud för djurens välfärd?

Framför allt handlar det om att de kommer ges helt andra förutsättningar att utöva sina naturliga beteenden. Som att bilda flockar, böka och interagera på olika sätt med sina artfränder.

– De kommer få utlopp för de beteenden som de är starkt motiverade att göra, alltså det som karaktäriserar de här djuren som biologiska varelser.

Men omställningen kommer inte bara påverka djuren. System med frigående djur, som tillåter djurens naturliga beteenden, innebär att kunskapskraven på de som sköter om djuren, det vill säga lantbrukarna, ökar.

– De behöver ha den biologiska kunskapen, att förstå djuren som de biologiska varelser de är. Det är en jätteviktig bit i det här. Burarna har gjort det möjligt för människor utan kunskap och intresse att hålla lantbruksdjur, de har känt sig trygga med ett system som innebär att trycka på knappar.

End the Cage Age kommer – om allt går som det ska – gå till historien som kampanjen som förändrade livet för djuren i livsmedelsindustrin. Men det finns andra djur som också sitter i burar. Som pälsdjuren.

I Sverige handlar det om minkar, sedan räv- och chincillauppfödningen tvingades lägga ner till följd av hårdare djurskyddsregler i början av 2000-talet. I Europa förbjuds visserligen pälsdjursuppfödning i rask takt men fortfarande tillåts uppfödning av mink, räv, mårddhund och chinchilla i ett antal länder. Just nu pågår kampanjen och medborgarinitiativet Fur Free Europe, enligt samma modell som End the Cage Age. Kan vi förvänta oss samma framgång där?

– Det är mycket möjligt, Fur Free Europe har hittills samlat in drygt 500 000 namnunderskrifter men man har till maj 2023 på sig att få ihop en miljon. Att vi fortfarande tillåter mink i bur i Sverige beror på att Jordbruksverket är fega och styrda av LRF. Jordbruksverket prioriterar näringens intressen framför djurskyddet, trots att de har ansvar för bägge.

Bo Algers påpekar att frågan om djurskydd och djurvälfärd är en medborgarfråga, och inte en näringsfråga. Vi har genom undertecknandet av Amsterdamfördraget i slutet av 1990-talet kommit överens om att djur är känande varelser. Dessutom har vi genom undertecknandet av Lissabonfördraget 2007 kommit överens om att djurvälfärd ska ges lika mycket hänsyn som andra frågor, som exempelvis den om jämställdhet mellan könen.

– Då är det anmärkningsvärt att vi i Sverige har en myndighet som lyssnar på näringen och tolkar en fråga om djurvälfärd på det här sättet. ■

Bo Algers misstänker att utfasningen av burarna inom EU inte kommer att gå som på räls. Därför uppmanar han djurskyddsorganisationer att på mycket nära håll följa processen, så att man kommer i mål.

Foto: SLU

Sätt ljus på hästen

— men inte på stallet

Årets mörkaste tid kräver ljus både ute och inne. Utan reflexer är det svårt att se ett ridande ekipage i trafiken. Och i stallet kanske man vill göra julfint och hänga upp en ljusslinga. Men här finns anledning att se upp. SDF tipsar om hur du bäst lyser upp dig, häst och stall i juletid.

Text: Louise Cederlöf

Under senhösten, när mörkret gradvis smyger sig på, är det lätt att felbedöma hur snabbt skymningen faktiskt faller på eftermiddagen. Ridturen som startade i dagsljus runt lunch kan sluta i kolsvart mörker fortare än man tror. Den billigaste och mest effektiva försäkring mot trafikolyckor är reflexer. Vi kan visserligen se bilens lyktor på långt håll men bilföraren upptäcker oss inte förrän de är för nära, cirka 20-25 meter ifrån. Med reflexer på häst och ryttare kan bilen, om halvljus är på, se oss redan på 125 meters håll. Om helljus är på ökar avståndet till 450 meter.

Var ska de då sitta? Placeringen spelar stor roll, enligt Evidensia djursjukvård. Om bara hästens ben har reflexer kan bilföraren felaktigt uppfatta det som att en eller två personer går vid väggkanten. Man bör därför utrusta både häst och ryttare med reflexer så att det tydligt framgår att det är ett ekipage som rör sig. På hästen kan grimma, bröstta, ländtäcke och benskydd ha reflexer. På ryttaren placeras de med fördel på väst och hjälm. Tänk på att reflexer är färskvara och kan bli gamla, ha för vana att kontrollera eller byta ut dem en gång per år. Ett annat tips är att använda lampor. Pannlampa med

vitt ljus framåt och rött ljus bakåt placerad på ryttarens vänstra ben är bra, enligt de regler som finns för körning med häst och vagn.

Vill du julpynta i stallet? Tänk då på att aldrig använda levande ljus eftersom det i ett stall finns mycket lättantändligt material. Men även elektriska ljusslingor kan orsaka brand om det blir kortslutning. Glitter och glas-kulor är vackra att titta på men risken finns att hästarna får i sig dem och skadas med bland annat skärsår som följd. Undvik även idegran, den lilla typ av gran som ofta finns i trädgårdar och är vanlig i julpynt. Idegran är mycket giftig för hästar, några hundra gram räcker för att döda en häst och förgiftningen sker snabbt. På bara ett par timmar kan hästen drabbas av andningsförlamning eller hjärtstopp, utan föregående symtom.

Använd istället hästvänligt pynt som vanlig gran och tall. Apelsin, äpple, nejlika och knäckebröd går också utmärkt att pynta med eller varför inte göra fina dekorationer av halm? ■

Källa: Evidensia djursjukvård

TILL MINNE AV

Andrzej Gaina

Birgitta & Morgan Rundström Frändefors

Bea, den gladaste lilla hund

Nina Hansson Lomma

Elsa Lindblad

Linus Lindblad med familj Bengtsfors

Gunilla Palm

Annette Strömberg Gustavsson Loftahammar
Anita och Christer Lotta,
Ann-Sofie och Caroline
med familjer Västervik

Bengt-Göran Härnström
med familj Loftahammar

Birgitta Wingerstad, Marie-Ann

Wahlin & Maritha Wilén Gamleby

Christian Karlsson och

Dilani Perera Saltsjöbaden

Eva-Lisa Karlsson Loftahammar

Hasse Hernström med familj Lidingö

Hasse och Sanna Södergren Loftahammar

Henrik och Gabriella Drottz Alingsås

Irene Nilsson Västervik

Katarina & Douglas, Maud &

Tony, Mona & Göran Loftahammar

Katarina Härnström och

Christer Drottz

Klas Nordén

Lalle Karlsson

Lars-Hokan och

Robert Härnström

Rositha Härnström/Johansson,

Magnus Johansson,

Vonna Önell, Alva Önell,

Anna-Lena Härnström &

Ulf Åkesson

Alingsås

Alingsås

Västervik

Lidingö

GÅVOR

Happy

Eva Östlund Tullinge

Igelkottar

Maija-Leena Eloranta Vänge
Maria Bodin Säffle

ROSE

Birgit Fjellstedt Västervik

Övriga gåvor

Amanda Sande Stockholm
Anna Thalenius Ihrén Sjövik
Anna-Lena Snygg Trångsund
Anonym Stockholm
Catarina Jakobsson Hillerström Borlänge
Erica Karlsson Östersund
Eva Frick
Facebook Irland
Jens-Peter Olsson Ystad
Julia Jansson
Kia Anderzon Förslöv
Payex Sverige (Fonus) Visby
Sveriges Begravningsbyråers IT AB Örebro
Tommy Seela Skärholmen
Ute Fiedler Backteman Saltsjö-Boo

Fri veterinärvård

Agneta Forslundh Jönsson Spånga
Aleksandra Ljungström Malmö
Anastasia Prokopovych Sundbyberg
Anders Hernqvist Djursholm
Anette Lütschg Bromma
Anita Hagelin Uppsala
Anja Warolin Borås
Anna Herbst Af Petersens Solna
Anna Koch Strömberg Åkersberga
Anna Maija Eriksson Edsbro
Anna Persson Liatorp
Anna Öhman Kristinehamn
Anne Soini Persson Västerås
Anne Willett Farsta
Annelie Hedborg Södertälje
Annelie Nilsson Yngveson Växjö
Ann-Louise Nissén Malmö
Berit Ivarsson Staffanstorps
Birgitta Forsblom Lärbro
Bjöörn Fossum Stockholm
Boel Karlsson Borås
Bärbel Kläre Erna Lillja Stockholm
Camilla Kjellström Saltsjöbaden
Carina Brännström
Carina Burman Kiruna
Carina Eriksson Stary Norsborg

Carolina Wejheden

Caroline Lausmaa

Caroline Wrenéus

Christina Bremer

Else-Marie Ottosson

Emelie Zarić Bengtsson

Eva Jansson

Eva Östlund

Heléna Rosander

Helene Nygren

Isabelle Nilsson

Jessica Ulander

Johanna Lindström

Karin Cedervall

Karin Haglund

Karin Nylander

Kim Mellin

Kristel Brochs

Kristina Fransson

Kristina Henriksson

Kristina Seel

Lena Anneli De Stefanis

Lena Nord

Lina Borrvall

Linda Andersson

Loppan Falke

Louise Löwenhav

Madelaine Rosendahl

Uttran

Uddevalle

Eskilstuna

Örebro

Solna

Stockholm

Tullinge

Gävle

Örebro

Sundsvall

Bålsta

Falun

Stockholm

Umeå

Vingåker

Västra Frölunda

Djursholm

Lidingö

Stockholm

Sturefors

Västervik

Sollentuna

Stockholm

Sundbyberg

Varmt tack! alla gåvogivare

GÅVOR

Magnus Landqvist
Maja Hofvander Granfors
Margaretha Beijar Geja
Maria Elisdotter
Maria Gylling Brambeck
Maria Nordin Wessman
Maria Sjödahl
Michelle Korjonen-Klein
Mikael Mårtensson
Monica Hansson
Monica Olofsson-Englund
Pernilla Cornelius
Sandra Nielsen
Sara Furbäck

Södra Sandby
Karlstad
Gävle
Köping
Solna
Stockholm
Bromma
Onsala
Köpingebro
Nyköping
Åkersberga
Täby

Susanne Runard
Tove Hedberg Delteus
Ulla Åsa Christina Hillerström
Ulla-Maj Bergsten

Söderköping
Södertälje
Bandhagen
Moheda

För djuren i Ukraina

Ann Himmelman
Annika Stéenmark Kustemo
Berit Litzén
Birgitta Jansson
Britt-Inger Vikberg
Clary Blomberg
Elisabeth Kristiansson

Jönköping
Stockholm
Göteborg
Södertälje
Ludvika
Strömsund
Grästorps

Eva Björkander
Inga-Liisa Kehrer
Katarina Ejdemo Tyni
Maria Andersson
Maria Olsson
Matilda Segernäs
Minna Gale
Monica Broman
Nina Lundgren
Sabina Désirée Natalie Ekelund
Tobias Eriksson
Wilhelm Tham

Tungelsta
Stockholm
Karungi
Nybro
Tvärred
Asarum
Sexdrega
Kiruna
Halmstad
Saltsjö-Boo
Grythyttan

*Vi önskar alla medlemmar
God Jul & Gott Nytt År!*

Blanka & kaninprinsessorna

I det gamla hönshuset mellan tallarna, bakom blåbärssnåret bor Elsa och Anna. Det är två minilopkaniner, mamma och dotter.

– De fick sina namn efter mina favoritprinsessor i filmen Frost. Mamma Elsa är vit som snö och dotter Anna är mörk, säger Blanka, 5 år.

Text & foto: Anna Broström

Blanka öppnar dörren till det faluröda hönshuset och släpper ut kaninerna. Hon plockar bort lite löv från ingången och lyfter upp den lilla grå kaninen Anna. Idag vill hon gå ut på gräsmattan med dem, i koppel. Det har de aldrig gjort förut.

– Vi kan försöka, säger Blankas mamma Signe. Men om de inte vill så väntar vi. Det får inte bli för mycket nytt på en gång.

Kaninerna har bara bott hos Blanka i en månad. Det tog lite tid innan de vågade sig ut på sin gård, de tre första veckorna ville de helst vara inne.

– De var försiktiga för de var nya. Men nu vill de vara nära och är jättegosiga, säger Blanka.

Kaninerna har hela hönshuset på tjugo kvadratmeter för sig själva. Golvet är täckt med hö och strö. Anna och Elsa har möjlighet att klättra, gömma sig och burra runt i höet. Värmelamporna sitter kvar sedan hönorna flyttade därifrån.

Höns gallret som hägnar in utegården skyddar mot räv, grävling eller fåglar ovanför. Utegården är full med blad och gräs att tugga på. Kaninerna har kvar sina små bon från sitt förra hem så att de ska känna sig trygga.

Till en början hette kaninerna Ninja och Meral, de bodde inomhus hos en familj som utvecklade höallergi. Blankas mamma köpte kaninerna på en annons på internet.

Anna och Elsa är lite blyga och springer undan när vi sätter oss på några stenar i inhägnaden.

– Jag döpte om dem när jag fick dem. Elsa är den lite större, hon är mamman, hon är två år, Anna är dotter, hon är ett år, säger Blanka.

Vad är det bästa med dina kaniner?

– Att de är så mjuka. Och jag lär mig att ta hand om dem, jag släpper ut dem på morgonen och in dem på kvällen igen, ger dem vatten och mat säger Blanka och

tar fram det lilla kopplet med sele.

Men när Elsa ser kopplet hoppar hon i väg in i hönshuset igen, hon verkar inte ha lust att gå på promenad idag.

– Vi provar en annan dag, säger Blanka. ■

Blanka har två kaniner. De heter Elsa och Anna och är döpta efter prinsessorna i Blankas favoritfilm: Frost. Här håller hon i Anna.

Namn: Blanka Blixt
Ålder: 5 år
Bor: Gnesta
Familj: Mamma Signe, pappa Kristofer, storebror Oskar
Husdjur: Miniloperna Anna och Elsa, taxen Milton, ungerska vizslan Kiri

Vill du, som är högst 18 år, berätta om ditt husdjur i tidningen? Maila ett högupplöst foto på dig och ditt husdjur samt ditt telefonnummer till redaktionen för Djurens Värld: djurensvarld@djurskydd.org

						TUFF OCH COOL (ELLER RUNDAD MJUKDEL PÅ BAKSI- DAN AV EN HOV)	FÖDS KATT- UNGAR	LÄGGA PÅ EN REM	STORK- FÅGEL	SÄNKA	SIMPLA BRUKAR BILBÄR- GARE SOM SKADAT SIG I TJÄNST?
						KATT MED INTENSIVT LYSANDE BLÅ ÖGON					
						GJORDE GRAN TURISMO 750			PLATT- NÄBBING		
						VIND- STÖT	RING- MASKAR RARA				
										LANTAN SNABB RACKARE	
						TRÄ- RIBBS- FÖRHÄNGE	INDISK ANDLIG LEDARE	ORKES- LÖS			
											JUSTER- AR VI MED SMINK
						PATRIARK OCH FÖR- WARD			FRISTAD BOPLUN- DRAREN		
							BAK- BENS- PARTI		HA SIN PLATS		
								BALUNS	TRODDE		
						ORKA KOMMER SKEPP MED					
							HÖGBENT FÅGEL TYNGA				TARVAS FÖR TÅ- HÄVNING
						KÄRNA SÄGA		GREPPA BAN ... MOON		JÄRN DINKA	
						HJÄSS- TOFS- FÅGLAR					
							REAK- TIONSG- TRÖG				LEMUR- KRYSS 2022

Konstruktör: lena-holmlund.com

Rätt lösning till korsordet i nummer 3-2022:

DE FÄRGADE RUTORNA BILDAR ETT ORD = LÖSENORD

Skicka lösenordet till Svenska Djurskyddsföreningen,
Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede,
eller maila till redaktionen:

info@djurskydd.org

Senast 31 januari 2023 vill vi ha ditt svar.
Glöm inte att ange din postadress. Bland
de rätta lösningarna dras en vinnare som
får tre trisslotter hemskickade.

**TÄVLA
MED
OSS**

										TYP AV FLINOKA MED BERG, LER, SAND ELLER SIKRUBB	SPÅTT	DUGLIGA	FISK OCH FLUT HEDER	VÄNTAR I VASKEN	V	SENDEL DEN FINNS I ALLA VÄSKOR LITOM AFRICA & ANDERS- TID
										ÄR ALGON I CIRKA ÅTTA MÅNADER	S	K	Ä	D	D	A
										GÖR MODER DE SMÅ	D	I	A	R	I	D
										HAR DET NOG EFTER MATEN	R	A	P	A	T	S
										KLÄMMA I SIG	Ä	T	A	Ä	K	T
										SKOTT FRÅN SÅ GILLAR ALGEN	T	A	G	G	A	D
										LÖVTRÄD MED SMÅ KOTTAR	T	I	L	L	T	U
										SÅN ANSES VARA VÄRLDENS SMÅBÄ- STETE SVAGORJUR	T	A	G	G	A	D
										KVÄLLS- KVIST	T	I	L	L	T	U
										DJURV & FÖRETAG- SAM	K	B	Ä	R	F	N
										GÖR LINSOR- PLOCKA- REN SÅVA	K	B	Ä	R	F	N
										HUMLE- STARKET ÖL	A	L	E	F	R	I
										SOM BE- STÄMMER ÖVER SIG SJÄLV	F	R	I	A	G	E
										TÖS MED FRÖSTIGT LEENDE	L	K	R	A	S	A
										KRÅGET STIKSÅN FLYGER EJ	P	E	T	I	G	T
										MÄTLUKT SÄNBE- LINDRAS	O	S	K	L	A	P
										RINNER VATTNET VISST AV	P	R	I	N	T	A
										SÄTTER ORD PÅ FRÅNT	P	R	I	N	T	A
										BIORGAN	G	A	D	D	I	M
										KAN VI BÄRA MED HEDER	Ä	R	O	M	G	E
										FLYGER MED KULLEN STJÄKT	S	V	A	L	A	N
										SOM BE- STÄMMER ÖVER SIG SJÄLV	F	R	I	A	G	E
										GÖRDE HJEN SOM KOM GÖRE VENS TID	H	A	N	N	S	M
										KVICKA MAN MED KORTSPEL	R	A	S	K	A	
										PÅ RÅTT SÄNKOM EJ VRÅKET	K	Ö	L			
										SÄN I ÅSK ÅR KÄMPSTIG GLAD	L	A	X			

Konstruktör: lena-holmlund.com / lena.v.holmlund@gmail.com

Grattis Gunilla Brogren på Fårö som blev förra numrets korsordsvinnare.

Avsändare: Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede

PÅ SPANING I NATUREN

Ekorre med smak för älghorn

Få djur är så omtyckt av oss människor som den vanliga ekorren, var den än visar sig. Särskilt vid vinterns foderplatser för småfågel är det många som gillar att ha denna lilla matgäst. Men det är inte bara solrosfrö och talg som ingår i ekorrems matsedel.

Text & foto: Göran Ekström

Naturlig mat som den själv hittar är frön från gran eller tallkottar i skogen. Den äter även knoppar på barrträdens årsskott. Under perioden från senhösten till vårvintern ser man ibland spår av detta då flera hundra granskott kan ligga under träden. Men ekorren vill också bli bjuden på hasselnötter liksom ett annat, inte så välkänt naturligt inslag som värderas högt; nämligen möjligheten att gnaga på fällhorn från älg, rådjur eller andra hjortdjur. Här är det inte smaken som frestar utan kalken som den får i sig genom det fingnagda benmjölet. Tydligt är det också väldigt åtråvt för möss, som likt ekorren lämnar tydliga gnagmärken efter sig på hornet. Här och var i markerna släpper hjortdjuren ifrån sig sina horn årligen så det finns vanligtvis att tillgå.

Eftersom jag nyligen hittat ett älghorn blev det frestande att testa om det skulle uppskattas av ekor-

rar där de är vana att hitta godsaker under kalla vinterdagar. Ganska direkt blev det osämja mellan olika ekorrar som ville vara ensam med detta nya, som var ett välkommet inslag. Att sitta två eller fler och gnaga samtidigt på det stora älghornet var det aldrig tal om trots att det stora hornet säkert skulle räcka åt flera generationer ekorrar och skogsmöss.

Ett väldigt snabbt och rytmiskt läte hörs hela tiden då de olika individerna sätter sina skarpa tänder i det hårda älghornet. Ekorrar är bara aktiva några få timmar under de korta vinterdagarna så det gäller att passa på innan det är dags att lägga sig för natten.

Ekorren blir bara mellan tre och fem år gammal och lever ett tillsynes stressigt liv. Den har en mycket god syn och det behövs verkligen eftersom ekorren också har många fiender. Duvhök, större ugglor, räv, mård, katt måste den se upp med. ■